

Józsa Péter emlékülés

Józsa Péter (1929–1979) halálának 15. évfordulója alkalmából az MSZT Művészetszociológia Szakosztálya emlékülést rendezett az MTA Szociológiai Intézet Könyvtárában 1994. szeptember 29-én.

Józsa Péter magyart, franciát, filozófiát, társadalomtudományt, politikai gazdaságtant tanult az ELTÉ-n, a NÉKOSZ tagja, Petőfi Körös. 1957 tavaszán letartóztatták és 1958 nyarán öt évre ítélték. *Hegedűs B. András* az 56-os Józsáról beszélt, aki „katartikus megújuláson esett át, amikor levetette ifjúkorának minden tévedését” és az 1945-ös kommunistából a börtönben érett társadalomtudóssá. *Lukács György*öt vallotta mesterének.

Tanítványai és a hetvenes években munkatársai (*Vitányi Iván, Tibor iTímea, Lányi András, H. Sas Judit, S. Nagy Katalin*) emlékeztek arra a Józsa Péterre, akinek mindössze egy évtized adatott művészetszociológusként kutatni, írni. *Lőrincz Judit* fogalmazta meg: Józsa Péter képes volt feloldani azt a dilemmát, hogy „az egzakt szociológiai gondolkodásra hajlamos kutató számára idegen a művészet világa, a művészet teoretikusa pedig inadekvátnak tekinti a szociológiai megközelítési módot”. *Lőrincz Judit* Józsa olvasásszociológiai kutatásait méltatta, *Veres András* Józsa hozzájárulását a magyar irodalomszociológiához. *Lőrincz* csúcsteljesítménynek tartja a *Két főváros, két regény, két értékvilág* című magyar-francia összehasonlító olvasásszociológiai kutatást, az olvasási mód és a társadalmi praxis összefüggésének elemzését. *Veres András* szerint Józsa életműve két sarkalatos elven nyugszik: a praxisközpontúságon és teljességigényen. Véleménye szerint Józsa „nyitott szelleme nélkül a magyar irodalomszociológia nem állhatott volna talpra a hatvanas–hetvenes évek fordulóján”. *Halász László* kiemeli, hogy Józsa az értékek tipológiája mellett a regényolvasás módjainak tipológiáját is kidolgozta. *Kamarás István* szerint az „esztétikai élmény struktúráját vizsgálva Józsa egyik legfontosabb kérdése az, hogy az esztétikai élményben hogyan ötvöződik a tudatos (elemző, mélyebbre hatoló) és a naiv (felszínes, csupán észlelő) viselkedés”. *Kamarás* kimutatja, hogy Józstól valójában az foglalkoztatta, hogy a befogadás során a művek hatására módosul-e a befogadó világképe. *Halász* továbblép, szerinte Józsa alapvető érdeklődése nem a kultúrára, hanem az ideológiára irányult.

Szekeres Melinda Józsa kevésbé ismert munkájára hívta fel a figyelmet (*Új jelenségek a magyar városi ifjúság értékrendszerében és gondolkodásban*, 1973) és bizonyította annak jelentőségét az ifjúságszociológiában. *A. Gergely András* Józsa-motívumok alapján az 1990–1994 közötti politikai üzeneteket értelmezte. *Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor* a társadalom kulturális-műveltségi blokkjait elemezte.

Mindhárom kutató, továbbá *Kamarás István* és *S. Nagy Katalin* Józsa *Kulturális blokkok* című kutatásáról elmélkedtek, illetve tovább gondolták Józsa hetvenes évek eleji felvetéseit.

Józsa Péter a hetvenes évek elejétől tanított az ELTÉ-n a szociológiai és a köz-művelődési tanszéken. Több tucatnyi szociológiai, szociálpszichológiai, kommunikációelméleti, filozófiai művet fordított magyarra. A hetvenes évek közepétől a kommunikációelmélet, kultúrantropológia, esztétika és művészetszociológia összekapcsolhatóságán töpreng. Nem adatott meg számára az összegző mű megírása. Könyvei, tanulmányai azonban nélkülözhetetlenek a kultúrával, művészettel, olvasással, zenével, festéssel, filmmel foglalkozó értelmiségiek számára.

Összeállította az elhangzott előadások alapján: *S. Nagy Katalin*

Tánczos Gábor emlékülés

Tánczos Gábor (1928–1979) halálának 15. évfordulója alkalmából az MSZT Művészetszociológia Szakosztálya és az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete emlékülést rendezett 1994. december 6-án.

A Petőfi Kör titkárára és a szociológusra egyaránt emlékeztek barátai, 1956-os zárvatársai, munkatársai, tanítványai. Az emlékülésen előadást tartott, illetve hozzászólt: Ferge Zsuzsa, Gáll Ernő, Havas Gábor, Hegedűs B. András, Kamarás István, Litván György, Nagy Attila, Pataki Ferenc, Várhegyi György, Vitányi Iván, Tibori Tímea, S. Nagy Katalin.